

Imigracja zarobkowa w województwie lubuskim

Anna Niewiadomska^a , Ewa Sobolewska-Poniedziałek^a

Streszczenie. Dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS) wskazują na rosnącą skalę imigracji zarobkowej do Polski z krajów bliskich kulturowo i geograficznie. Zwiększony napływ pracowników z innych krajów, głównie z Ukrainy, obserwuje się również w woj. lubuskim. Celem badania jest identyfikacja skali i struktury imigracji zarobkowej w woj. lubuskim według wybranych cech. Wykorzystano dane Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze, MRPiPS i Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Zielonej Górze za lata 2014—2017. W szczególności badano strukturę narodowościową imigrantów i strukturę branż, w których popyt na pracę jest zaspokajany przez cudzoziemców. Przeprowadzona analiza danych zastanych oraz analiza porównawcza potwierdziła nasilenie potrzeby zaspokojenia popytu na pracę imigrantów w woj. lubuskim oraz zmianę w strukturze rozmieszczenia imigrantów na polskim rynku pracy. Cudzoziemcy zatrudnieni w woj. lubuskim świadczą pracę głównie w transporcie i gospodarce magazynowej, przetwórstwie przemysłowym, działalności w zakresie administrowania oraz budownictwie. Największe deficyty pracowników dotyczyły operatorów i monterów maszyn, robotników przemysłowych, rzemieślników oraz pracowników wykonujących proste prace. Wnioski z analizy danych wtórnych z badanego okresu były zbieżne z wynikami wywiadu nieustrukturyzowanego przeprowadzonego w styczniu 2018 r. z przedstawicielami biura pośrednictwa pracy z woj. lubuskiego.

Słowa kluczowe: imigracja zarobkowa, rynek pracy, popyt na pracę, województwo lubuskie

Economic immigration in Lubuskie voivodship

Summary. Data delivered by Ministry of Family, Labour and Social Policy (MFLSP) prove the growing scale of economic immigration to Poland from culturally and geographically close countries. Increased inflow of employees from other countries, mainly from Ukraine, is also noticeable in Lubuskie voivodship. The purpose of the article is to identify the scale and structure of the phenomenon of economic immigration in the aforementioned region according to selected features. In the study data of Statistics Poland, Statistical Office in Zielona Góra, MFLSP and Voivodship Labour Office in Zielona Góra were used for the period 2014—2017. In particular, the ethnic structure of immigrants and the structure of industries was examined, in which labour demand is satisfied on the basis of foreign labour force. The conducted analysis confirmed both the intensified need for supplementing the labour demand of immigrants in Lubuskie voivodship and the changed structure of their distribution on the Polish labour market. Foreigners employed in Lubuskie voivodship work mainly in transport and storage, manufacturing, as well as in administrative activities and construction. In turn, the largest deficits of employees concern machine operators and assemblers, industrial workers, craftsmen and employees performing simple works. The conclusion from the analysis of secondary data was consistent with the results of the unstructured interview carried out in January 2018 with representatives of the job agency from Lubuskie voivodship.

Keywords: labour immigration, labour market, labour demand, Lubuskie voivodship

JEL: J21, J23, J61

^a Uniwersytet Zielonogórski, Wydział Ekonomii i Zarządzania.

Od kilku dekad obserwuje się na świecie wzrost skali zagranicznych migracji zarobkowych, oznaczających przemieszczanie się ludności w celu podjęcia pracy poza krajem pochodzenia. Sytuacja ta implikowana jest postępującą globalizacją ekonomiczną, która skutkuje wzrostem konkurencyjności zasobów pracy w różnych regionach świata (Pujer, 2017, s. 7–9). Wzrost międzynarodowej mobilności pracowników odgrywa coraz ważniejszą rolę dla długoterminowych perspektyw gospodarczych wielu krajów, w tym Polski.

Dynamiczny wzrost liczby imigrantów zarobkowych na polskim rynku pracy jest stosunkowo nowym zjawiskiem. Dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS) za lata 2014–2017 wskazują na rosnący napływ imigrantów zarobkowych do Polski, pochodzących głównie z krajów bliskich kulturowo i geograficznie. Wspomniana tendencja dotyczy również obszaru woj. lubuskiego. Celem artykułu jest identyfikacja skali i struktury zjawiska imigracji zarobkowej w tym województwie według wybranych cech. W szczególności badano strukturę narodowościową imigrantów oraz strukturę branż, w których popyt na pracę jest zaspokajany przez cudzoziemską siłę roboczą.

METODA BADAŃ

Duża dynamika napływu cudzoziemców poszukujących zatrudnienia na polskim rynku pracy sprawia, że rośnie zainteresowanie zjawiskiem imigracji zarobkowej jako przedmiotem badań naukowych. Masowość tego zjawiska implikuje poszukiwanie odpowiedzi na pytania o czynniki, które decydują o podejmowaniu przez obcokrajowców pracy w Polsce, warunki ich pracy, w tym uzyskiwane wynagrodzenia, utrudnienia związane z podejmowaniem zatrudnienia, a także perspektywy dalszej pracy cudzoziemców w regionie¹.

W artykule przeprowadzono analizę skali, dynamiki i struktury imigracji zarobkowej w woj. lubuskim, przy uwzględnieniu wybranych cech. Badano w szczególności strukturę narodowościową imigrantów oraz strukturę branż, w których popyt na pracę był zaspokajany w oparciu o cudzoziemską siłę roboczą. W badaniu wykorzystano dane wtórne z lat 2014–2017 pozyskane z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego (BDL GUS), Urzędu Statystycznego (US) w Zielonej Górze, MRPiPS² oraz Wojewódzkiego Urzędu Pracy (WUP) w Zielonej Górze. Dodatkowe źródło informacji na temat imigracji zarobkowej w regionie stanowił nieustrukturyzowany wywiad, przeprowadzony w styczniu 2018 r. z przedstawicielami biura pośrednictwa pracy, działającego na terenie woj. lubuskiego. W badaniu wykorzystano metodę analizy danych zastanych oraz analizy porównawczej.

¹ W artykule województwo i region są traktowane jako pojęcia tożsame i używa się ich zamiennie.

² <https://archiwum.mpips.gov.pl/analizy-i-raporty/cudzoziemcy-pracujacy-w-polsce-statystyki>.

UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE LUBUSKIEGO RYNKU PRACY

Kryzys demograficzny, przejawiający się w zmniejszającej się liczbie osób w wieku produkcyjnym przy jednoczesnym wzroście udziału osób starszych w populacji ogółem, jest jednym z kluczowych wyzwań dla gospodarek krajów europejskich. Jego skala i dynamika są różne, niemniej jednak rodzą potrzebę podjęcia działań adaptacyjnych do nowych uwarunkowań demograficznych oraz określenia długoterminowej strategii ukierunkowanej na poprawę sytuacji demograficznej.

Polska znajduje się w grupie krajów, których społeczeństwa szybko się starzeją i według długoterminowych prognoz Eurostatu, Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) oraz GUS dynamika tego procesu z czasem będzie się zwiększać. Z perspektywy rynku pracy oznacza to konieczność przygotowania się pracodawców do funkcjonowania w warunkach ograniczonych krajowych zasobów pracy. W odpowiedzi na możliwe trudności wynikające z przeobrażeń demograficznych poszukuje się rozwiązań zarówno na wewnętrznym, jak i zewnętrznym rynku pracy, ze względu na dostrzegany potencjał siły roboczej napływającej z zagranicy.

Dynamika starzenia się ludności i skala już odnotowanych oraz przewidywanych ubytków w zasobach pracy jest zróżnicowana w regionach. Zgodnie z prognozą GUS do 2050 r. w trudniejszej sytuacji pod względem demograficznym znajdują się województwa: opolskie, świętokrzyskie i podlaskie. Na drugim biegunie znajdują się województwa: pomorskie, wielkopolskie i mazowieckie. W przypadku woj. lubuskiego przewiduje się dynamikę starzenia się ludności zbliżoną do średniej krajowej. Chcąc określić skalę wyzwań demograficznych z perspektywy rynku pracy, należy poddać analizie dane obrazujące zmiany w strukturze wieku ludności. W tabl. 1 zaprezentowano wybrane informacje dotyczące liczby ludności według biologicznych oraz ekonomicznych grup wieku w woj. lubuskim. Ich analiza wskazuje, że liczba ludności w poszczególnych kategoriach wiekowych w 2017 r. spadła w porównaniu z 2014 r. Dla rynku pracy szczególnie istotne jest uwzględnienie ekonomicznych grup wieku. W 2017 r. udział osób w wieku produkcyjnym w woj. lubuskim wyniósł 60%, co w porównaniu z 2014 r. oznacza spadek o ok. 4 p.proc. Przytoczone dane potwierdzają również postępujący proces starzenia się ludności, czego odzwierciedleniem jest wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w populacji ogółem. Mediana wieku w badanym regionie w 2017 r. wyniosła 40,4, co w porównaniu z 1990 r. (31,3) oznacza wzrost o 9 lat. Ponadto w okresie 2014—2017 zmniejszył się udział osób w wieku mobilnym — o 3 p.proc, przy równoczesnym wzroście udziału osób w wieku niemobilnym o 1,9 p.proc. Zmiany te wpisują się w trend ogólnopolski, zarówno jeśli chodzi o spadek potencjalnych zasobów pracy, jak i ich starzenie się.

TABL. 1. LUDNOŚĆ WEDŁUG GRUP WIEKU W WOJ. LUBUSKIM

Grupy wieku	2014		2017	
	w tys.	w %	w tys.	w %
Grupy biologiczne				
0—14 lat	154752	15,2	154929	14,2
15—64	721981	70,7	697139	66,9
65 lat i więcej	143574	14,1	164764	18,9
Grupy ekonomiczne				
Wiek: przedprodukcyjny: 0—17 lat	186481	18,3	183691	16,9
produkcyjny: 18—59 ^a /64 ^b	650536	63,8	627171	60,0
mobilny: 18—44	408006	40,0	396955	37,1
niemobilny: 45—59 ^a /64 ^b	242530	23,8	230216	22,9
poprodukcyjny: 60 ^a /65 ^b lat i więcej	183290	18,0	205970	23,1

a Kobiety. b Mężczyźni.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: BDL GUS; GUS (2018b), US w Zielonej Górze (2015).

Dokonując analizy sytuacji demograficznej w regionie, należy także uwzględnić predykcje demograficzne w tym zakresie. W tabl. 2 przedstawiono prognozę ludności w woj. lubuskim do 2050 r. W okresie prognozy przewiduje się istotny wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym, co stanowi potwierdzenie dotychczasowych tendencji. Nastąpi spadek udziału ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności — o 6,6 p.proc. Istotny jest także prognozowany spadek udziału ludności w wieku mobilnym — o 10 p.proc. — na rzecz wzrostu udziału ludności w wieku niemobilnym — o 3,5 p.proc.

TABL. 2. PROGNOZA LUDNOŚCI W WOJ. LUBUSKIM WEDŁUG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU

Wiek	2020	2030	2040	2050
	w %			
Przedprodukcyjny	17,8	15,8	14,6	14,5
Produkcyjny	62,7	61,6	62,0	56,1
mobilny	37,5	31,6	28,2	27,5
niemobilny	25,2	30,1	33,8	28,7
Poprodukcyjny	19,5	22,7	23,4	29,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (2014).

W tabl. 3 przedstawiono sytuację na lubuskim rynku pracy na tle danych dla Polski. Współczynnik aktywności zawodowej w latach 2015—2017 (dane każdorazowo dla IV kwartału w roku) w woj. lubuskim systematycznie wzrastał, podczas gdy przeciętnie w kraju odnotowywano nieznaczny spadek. Mimo trendu wzrostowego wartość tego współczynnika jest przy tym każdorazowo niższa o 1—2 p.proc. od średniej dla Polski. Wskaźnik zatrudnienia w woj. lubuskim

także wzrastał w analizowanym okresie i, podobnie jak współczynnik aktywności zawodowej, był minimalnie niższy niż w Polsce ogółem. Warto zwrócić uwagę na niewielką różnicę pomiędzy współczynnikiem aktywności zawodowej a wskaźnikiem zatrudnienia, co dowodzi niskiej stopy bezrobocia. Odzwierciedleniem bardzo dobrej sytuacji na rynku pracy w regionie lubuskim jest fakt, że stopa bezrobocia liczona według metodologii BAEL była niższa niż przeciętnie w kraju oraz dodatkowo wykazywała w badanym okresie tendencję spadkową.

TABL. 3. WYBRANE WSKAŹNIKI LUBUSKIEGO RYNKU PRACY

Stan w IV kwartale

Wskaźniki a — Polska b — woj. lubuskie	2014	2015	2016	2017
Współczynnik aktywności zawodowej ... a	56,3	56,5	56,3	56,2
b	54,8	54,5	55,2	55,3
Wskaźnik zatrudnienia a	51,7	52,6	53,2	53,7
b	50,9	50,9	53,0	53,4
Stopa bezrobocia ¹ a	8,1	6,9	5,5	4,5
b	7,2	6,3	4,1	3,4

¹ Według BAEL.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (2018a).

Liczba pracujących w gospodarce narodowej w woj. lubuskim w latach 2014—2016 systematycznie rosła. Wzrost dotyczy każdej z wyszczególnionych sekcji (tabl. 4), przy czym przyrost liczby pracujących między latami 2015 a 2016 był wyższy (2,8%) niż między latami 2014 a 2015 (1,2%). Największy odsetek pracujących odnotowano w przemyśle i budownictwie oraz pozostałej działalności, szczególnie w usługach ubezpieczeniowych. Wśród sekcji o znaczącym udziale w strukturze pracujących wzrost nastąpił m.in. w administrowaniu i działalności wspierającej (o 16,6%), w transporcie i gospodarce magazynowej (o 7,5%) i budownictwie (o 4,3%).

TABL. 4. PRACUJĄCY^a W GOSPODARCE NARODOWEJ W WOJ. LUBUSKIM

Stan na 31 XII

Sekcje	2014	2015	2016
Ogółem	330493	334597	343848
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	37214	37633	37872
Przemysł i budownictwo	105337	106301	108820
Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	83638	84618	88031
Pozostałe	104304	106045	109125

a W głównym miejscu pracy; bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Analizując popyt na pracę w woj. lubuskim, można zauważyć, że wskaźnik wolnych miejsc pracy³ (1,12) kształtował się powyżej wskaźnika dla Polski ogółem (0,99). Jednakże, co istotne, miejsc pracy nowo utworzonych (14,3 tys.) było więcej niż zlikwidowanych (6,6 tys.), tak więc płynność miejsc pracy⁴ przyjęła wartość dodatnią (7,7 tys.).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w woj. lubuskim stanowiło 87,4% przeciętnego wynagrodzenia ogółem w kraju. Jak wynika z tabl. 5, najwyższe wynagrodzenia uzyskali pracujący w sekcjach: informacja i komunikacja (o 45% więcej niż przeciętne wynagrodzenie w województwie), administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (o 36,2% więcej), a także rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (o 31% więcej). Najniższe przeciętne wynagrodzenia odnotowano w sekcji zakwaterowanie i gastronomia (o 37,8% mniej niż przeciętne wynagrodzenie w województwie), administrowanie i działalność wspierająca (mniej o 35,7%) oraz budownictwo (mniej o 24,2%).

TABL. 5. PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE BRUTTO W GOSPODARCE NARODOWEJ W WÓJ. LUBUSKIM WEDŁUG SEKCJI W 2016 R.

Sekcje	Wynagrodzenie		
	w zł	województwo = 100	2015 = 100
O g ó ł e m	3541,91	100,0	104,9
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	4640,83	131,0	103,1
Przemysł	3703,20	104,6	105,5
w tym przetwórstwo przemysłowe	3698,84	104,4	105,6
Budownictwo	2683,15	75,8	105,6
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ...	2768,25	78,2	107,2
Transport i gospodarka magazynowa	2882,72	81,4	106,7
Zakwaterowanie i gastronomia	2201,82	62,2	102,5
Informacja i komunikacja	5136,59	145,0	103,8
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	4448,37	125,6	103,3
Obsługa rynku nieruchomości	3804,51	107,4	104,4
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	4010,55	113,2	110,7
Administrowanie i działalność wspierająca	2277,04	64,3	107,1
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	4824,01	136,2	106,6
Edukacja	3995,37	112,8	101,0
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	3543,28	100,0	105,0
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3336,98	94,2	107,1
Pozostała działalność usługowa	2858,0	80,7	104,2

Ź r ó d ł o: jak przy tabl. 4.

³ Wskaźnik wolnych miejsc pracy to stosunek wolnych miejsc pracy (ofert pracy) do ogółu zagospodarowanych i niezagospodarowanych miejsc pracy.

⁴ Płynność miejsc pracy oblicza się przez odcięcie zlikwidowanych miejsc pracy od miejsc nowo utworzonych.

Dodatkowych informacji o sytuacji na lubuskim rynku pracy dostarczają dane MRPiPS (2017) dotyczące zawodów deficytowych, nadwyżkowych i zrównoważonych. W drugiej połowie 2017 r. wśród 28 zawodów deficytowych⁵, odzwierciedlających braki kadrowe w regionie, znalazły się m.in.: kierowca samochodu ciężarowego, lektor języka obcego, magazynier, robotnik wykonujący prace proste, przedstawiciel handlowy, robotnik przemysłowy i układacz towarów. Wśród zawodów nadwyżkowych, tj. takich, na które zapotrzebowanie na rynku pracy było mniejsze niż liczba osób poszukujących w nich pracy, były takie, jak: fryzjer, pracownik usług domowych i robotnik leśny. Wyodrębniono też zawody zrównoważone: prawnik (adwokat, radca prawny i prokurator), technik nauk biologicznych oraz kierownik ds. obsługi biznesu i zarządzania. Posiłkując się statystyką MRPiPS w ocenie niedoborów kadrowych w regionie, należy mieć na uwadze, że uwzględnia ona tylko oferty pojawiające się w rejestrach urzędów pracy. Wielu pracodawców rezygnuje zaś ze zgłaszania wakatów do urzędów na rzecz komercyjnych serwisów ogłoszeniowych, tłumacząc to skomplikowaną i czasochłonną procedurą zamieszczania tam ofert. Można zatem przypuszczać, że wykaz zawodów deficytowych może być szerszy, aniżeli wynika to z oficjalnych statystyk.

WPLYW IMIGRACJI ZAROBKOWEJ NA RYNEK PRACY KRAJU PRZYJMUJĄCEGO

Kwestia imigracji zarobkowej przykuwa uwagę decydentów, ekonomistów oraz opinii publicznej w Europie od wielu lat. Raport ONZ z 2000 r. był jednym z pierwszych opracowań, w których zwrócono uwagę na potrzebę otwarcia europejskich rynków pracy dla imigrantów, uwarunkowaną koniecznością uzupełnienia krajowych niedoborów zasobów pracy (UN, 2017). Prognozowano wówczas, że do 2050 r. Europa może potrzebować od 1 do 13 mln imigrantów rocznie. Niezależnie od oceny trafności tych prognoz raport ONZ wywołał dyskusje i debaty na temat roli imigracji w procesie wzrostu gospodarczego. W Polsce kwestia imigracji zarobkowej dość niedawno znalazła się w obszarze szczególnego zainteresowania państwa oraz ekspertów rynku pracy. Wraz z rosnącą skalą tego zjawiska pojawiła się potrzeba zdiagnozowania jego przyczyn i struktury, w tym m.in. identyfikacji czynników decydujących o podejmowaniu przez obcokrajowców pracy w Polsce, form i warunków zatrudnienia, uzyskiwanych wynagrodzeń czy też utrudnień w pozyskiwaniu legalnej pracy. Z uwagi na regionalne zróżnicowanie imigracji zarobkowej potrzeba realizacji badań empirycznych dotyczy przede wszystkim regionalnego wymiaru relacji imigracja — rynek pracy.

⁵ Zawody deficytowe to zawody, w przypadku których liczba ofert pracy jest wyższa niż liczba bezrobotnych, odsetek długotrwale bezrobotnych jest nieznaczny, a odpływ bezrobotnych przewyższa ich napływ w danym okresie sprawozdawczym (INSE, 2015, s. 11).

Ruchy migracyjne o charakterze ekonomicznym warunkowane są przez różne czynniki, wśród których na uwagę zasługują zwłaszcza (Anioł, 1994, s. 91):

- czynnik społeczno-ekonomiczny, przez który rozumie się istnienie dużych dysproporcji w poziomie rozwoju gospodarczego, w zaawansowaniu technologicznym oraz w standardach i jakości życia występujących pomiędzy krajami;
- czynnik związany z rozwojem środków komunikacji publicznej, umożliwiającej stosunkowo łatwe, tanie i szybkie przemieszczanie się ludzi pomiędzy krajami i kontynentami.

W rezultacie zwiększa się skala i dynamika międzynarodowych migracji zarobkowych, utożsamianych z mobilnością zasobów pracy czy też z ruchliwością pracowniczą o podłożu ekonomicznym. Imigracja zarobkowa jest przedmiotem powszechnej uwagi również ze względu na towarzyszące jej konsekwencje. Z perspektywy kraju przyjmującego można wskazać następujące korzyści (Kawczyńska-Butrym, 2008, s. 53—55; Maryański, 1984, s. 13):

- dopływ nowych zasobów siły roboczej umożliwiających utrzymanie wzrostu gospodarczego;
- uzupełnienie braków kadrowych w sektorach i branżach mało atrakcyjnych dla rodzimych pracowników (usługi, rolnictwo), w których utrzymuje się trwałe lub sezonowy deficyt pracowników;
- dostęp do wysoko wykwalifikowanej kadry bez konieczności ponoszenia kosztów jej kształcenia;
- obniżenie kosztów pracy w efekcie zatrudniania cudzoziemców (legalnie i nielegalnie) — przyjmowanie nowych pracowników daje pracodawcom szansę na obniżenie płac, co prowadzi do utrzymywania kosztów produkcji na niskim poziomie;
- wzrost popytu globalnego w efekcie wzrostu wydatków konsumpcyjnych migrantów przebywających na terenie kraju przyjmującego;
- spowolnienie procesu starzenia się społeczeństwa kraju imigracji.

Koszty ponoszone przez kraj przyjmujący to (Kawczyńska-Butrym, 2008, s. 53—55; Maryański, 1984, s. 13):

- koszty zabezpieczenia infrastruktury związanej z napływem ludności i koniecznością zapewnienia mieszkania, opieki zdrowotnej, świadczeń socjalnych i edukacji;
- z rosnącym napływem imigrantów zarobkowych nasila się obawa ograniczenia niektórych miejsc pracy dla mieszkańców kraju przyjmującego. Generalnie jednak, ponieważ migranci wchodzi w „niszę” zatrudnienia, problem ten nie jest szczególnie akcentowany jako koszt kraju przyjmującego, chociaż może wywoływać niezadowolenie i niepokoje miejscowych pracowników;
- napływ imigrantów reprezentujących inny krąg kulturowy niesie ze sobą ryzyko konfliktów na tle rasowym, religijnym i społecznym, co w pewnych sytuacjach

jest interpretowane w kategoriach zagrożenia dla bezpieczeństwa publicznego w kraju przyjmującym.

Jeśli imigracja ma charakter komplementarny, to wówczas — jak oceniają eksperci rynku pracy — zatrudnienie cudzoziemców umożliwia uzupełnienie braków na rynku pracy. Zatrudnienie o charakterze substytucyjnym może zaś prowadzić do braku stabilności zatrudnienia w przypadku rodzimych pracowników bądź do obniżenia płac w danej branży lub danym zawodzie (Smith i Edmonston, 1997). Z tego też względu ze szczególną uwagą analizuje się dane obrazujące skalę, strukturę i konsekwencje tego zjawiska.

WIELKOŚĆ I STRUKTURA IMIGRACJI ZAROBKOWEJ W WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM

Imigranci zarobkowi zgodnie z polskim prawem⁶ mogą być zatrudnieni na podstawie:

- zezwoleń na pracę cudzoziemców wydawanych przez wojewodów;
- zezwoleń na pracę sezonową wydawanych od 1 stycznia 2018 r. przez starostów (w powiatowych urzędach pracy);
- oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi, które pracodawca składa w powiatowym urzędzie pracy.

Powyższe wymagania dotyczą cudzoziemców pochodzących z krajów trzecich, natomiast obywatele krajów członkowskich Unii Europejskiej (UE) mogą wykonywać pracę na terytorium Polski bez zezwolenia na pracę lub zezwolenia na pobyt czasowy i pracę.

Ze względu na minimum formalności i niskie koszty (rejestracja oświadczenia była do końca 2017 r. bezpłatna; od 1 stycznia 2018 r. jej koszt wynosi 30 zł) procedura ta stała się bardzo popularna w Polsce zarówno wśród pracodawców, jak i cudzoziemców podejmujących pracę. Obywatele sześciu państw: Armenii, Białorusi, Gruzji, Mołdawii, Rosji i Ukrainy mogą wykonywać pracę w Polsce przez 6 miesięcy w okresie 12 następujących po sobie miesięcy bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę.

Od 1 stycznia 2018 r. procedura rejestracji oświadczenia jest dwuetapowa. Oprócz złożenia oświadczenia w urządzie i uzyskania wpisu do ewidencji oświadczeń pracodawca ma obowiązek zawiadomić urząd o rozpoczęciu pracy przez cudzoziemca — najpóźniej w dniu, w którym ten zaczyna pracę. Zareje-

⁶ Ustawa z 20 lipca 2017 r. o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2017 poz. 1543) i Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 7 grudnia 2017 r. w sprawie wydawania zezwolenia na pracę cudzoziemca oraz wpisu oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi do ewidencji oświadczeń (Dz.U. 2017 poz. 2345).

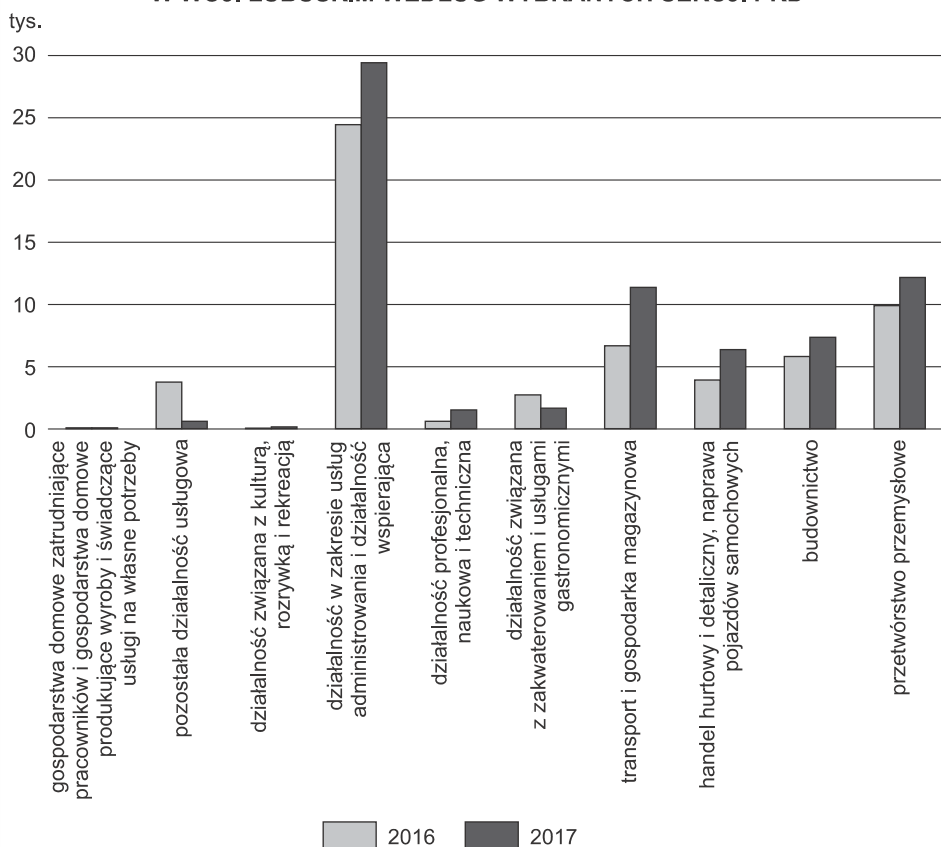
strowane oświadczenie stanowi podstawę do uzyskania przez cudzoziemca — w polskiej placówce dyplomatyczno-konsularnej w kraju jego stałego pobytu — wizy w celu wykonywania pracy. Należy podkreślić, że nie ma możliwości rejestracji oświadczeń w przypadku prac sezonowych w rozumieniu przepisów dotyczących zezwoleń na pracę sezonową. Dla takich prac pracodawca musi uzyskać zezwolenie na pracę sezonową i nie może zastąpić go uzyskaniem wpisu oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy do ewidencji oświadczeń. Zezwolenie na pracę sezonową wydaje się, jeśli cudzoziemiec ma wykonywać pracę w zakresie działalności bezpośrednio związanej z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem lub zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi.

Utrzymujące się niedobory pracowników krajowych zwiększyły zainteresowanie pracodawców procedurą oświadczeniową umożliwiającą powierzenie pracy obcokrajowcom. Analiza danych MRPiPS wskazuje na ponadczterokrotny wzrost liczby oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi złożonych przez pracodawców w Polsce w latach 2014—2017. Dodatkowo statystyka z tego okresu potwierdza wysoką dynamikę wzrostu ich liczby: w 2015 r. — o 102%, w 2016 r. — o 68%, w 2017 r. — o 39%. Najwięcej deklaracji o chęci zatrudnienia cudzoziemców składano w woj. mazowieckim, przy czym w badanym okresie odnotowuje się stopniowy spadek udziału oświadczeń (2014 r. — 52%, 2015 r. — 40%, 2016 r. — 28,11%, 2017 r. — 22,7%) na rzecz innych regionów, w tym lubuskiego (2014 r. — 2,8%, 2015 r. — 4,4%, 2016 r. — 5,1%, 2017 r. — 4,4%). Analiza udziału oświadczeń w przekroju regionalnym wskazuje, że lubuskie znajduje się w grupie województw, w których rośnie zainteresowanie pracownikami pochodzącymi z krajów trzecich. W okresie 2014—2017 największy wzrost liczby oświadczeń o chęci powierzenia pracy cudzoziemcom zarejestrowano w województwach: łódzkim (z 2,9% do 8%), śląskim (z 2,9% do 8,36%) oraz pomorskim (z 1,5% do 7,23%). Najmniej takich oświadczeń złożono w województwach: podkarpackim (2014 r. — 2,04%, 2017 r. — 1%), podlaskim (odpowiednio: 0,47% i 1,02%) i świętokrzyskim (odpowiednio: 1,9% i 2,17%).

Analiza oświadczeń według sekcji/rodzaju działalności PKD podmiotu bądź przedsiębiorcy zamierzającego powierzyć wykonywanie pracy cudzoziemcowi w woj. lubuskim (wykr. 1) pozwala stwierdzić, że w latach 2016 i 2017 najczęściej oświadczeń zarejestrowano w sekcji działalność w zakresie administrowania (w 2017 r. wzrost o 20% w stosunku do roku poprzedniego). Warto zaznaczyć, że usługi w zakresie administrowania obejmują działalność agencji zatrudnienia oraz agencji pracy tymczasowej, których aktywność na rzecz usług pośrednictwa pracy dla cudzoziemców istotnie wzrosła w ostatnich latach. W dalszej kolejności znalazły się przetwórstwo przemysłowe (wzrost o 23%) oraz transport i gospodarka magazynowa (wzrost o 71%). Struktura oświadczeń o zamiarze

powierzenia pracy cudzoziemcowi według sekcji PKD wydanych w woj. lubuskim w dużym stopniu odzwierciedla sytuację ogólnopolską. W 2017 r. w Polsce najczęściej oświadczeń (ponad 717 tys.) wydano w sekcji działalność w zakresie administrowania; duży udział oświadczeń przypadł na sekcję rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (306 tys.) oraz na budownictwo (237 tys.) i przetwórstwo przemysłowe (235 tys.).

WYKR. 1. OŚWIADCZENIA O ZAMIARZE POWIERZENIA PRACY CUDZOZIEMCOWI W WOJ. LUBUSKIM WEDŁUG WYBRANYCH SEKCJI PKD

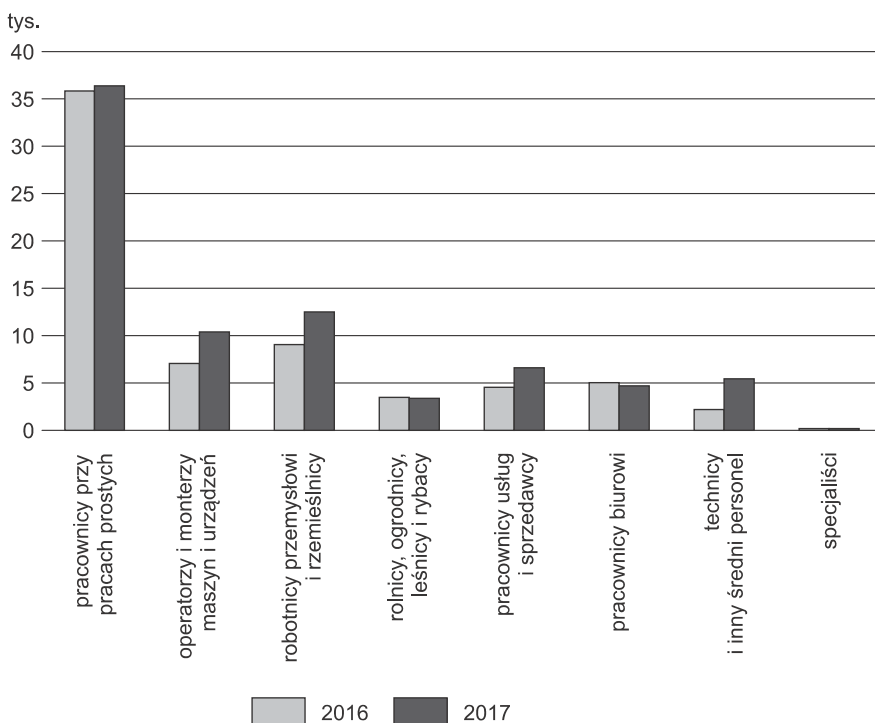

Źródło: opracowanie własne na podstawie WUP (2018).

Jeśli chodzi o strukturę oświadczeń według obywatelstwa zarejestrowanych przez powiatowe urzędy pracy w woj. lubuskim, to utrzymuje się dominacja oświadczeń wydawanych dla obywateli Ukrainy — 67648 w 2016 r. (97% ogółu oświadczeń) i 75799 w 2017 r. (95%). Drugą pod względem liczebności grupę stanowią obywatele Białorusi; odnotowuje się nieznaczny wzrost udziału

oświadczeń przyznawanych tej grupie — 750 w 2016 r. (1,1% ogółu) i 1695 w 2017 r. (2,1%). Bliższa analiza struktury oświadczeń o chęci powierzenia pracy cudzoziemcowi według grup zawodów (wykr. 2) wskazuje, że w 2017 r. najliczniej reprezentowanymi grupami zawodowymi, w których wydawano oświadczenia, byli pracownicy przy pracach prostych (36422), robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (12524) oraz operatorzy maszyn i urządzeń (10402).

WYKR. 2. OŚWIADCZENIA O ZAMIARZE POWIERZENIA PRACY CUDZOZIEMCOWI W WOJ. LUBUSKIM WEDŁUG GRUP ZAWODOWYCH

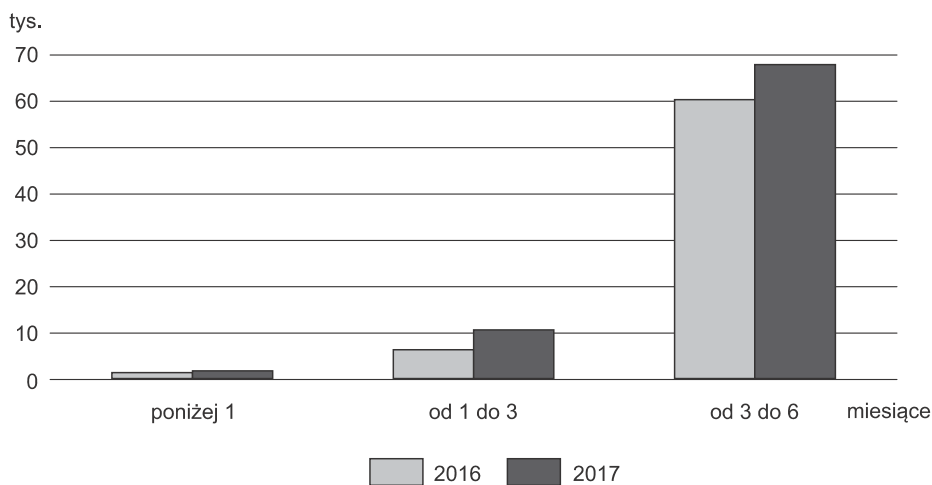

Źródło: jak przy wyk. 1.

Analizując dynamikę wzrostu liczby oświadczeń, należy mieć na uwadze, że liczba cudzoziemców, którzy podjęli pracę w związku z zarejestrowanym oświadczeniem, nie musi być tożsama z liczbą zarejestrowanych oświadczeń. Wynika to m.in. z tego, że w przypadku części cudzoziemców zarejestrowano więcej niż jedno oświadczenie lub odmówiono udzielenia wizen czy też nastąpiła rezygnacja z przyjazdu do Polski.

Przeważającą większość oświadczeń wydawano w woj. lubuskim na okres od 3 do 6 miesięcy (wykr. 3).

WYKR. 3. STRUKTURA OŚWIADCZEŃ ZAREJESTROWANYCH W WOJ. LUBUSKIM

Źródło: jak przy wykr. 1.

Systematyczny wzrost liczby imigrantów legalnie pracujących w Polsce potwierdzają dane dotyczące liczby wydanych zezwoleń na pracę (tabl. 6).

TABL. 6. ZEZWOLENIA NA PRACĘ DLA CUDZOZIEMCÓW W POLSCE I W WOJ. LUBUSKIM

Wyszczególnienie		2014	2015	2016	2017
a — Polska b — woj. lubuskie					
Wnioski o wydanie zezwolenia na pracę	a	46905	74149	139119	267136
	b	1848	2954	4616	8903
w tym wnioski kobiet	a	15299	20377	37243	69507
	b	527	699	1205	2125
Wydane zezwolenia na pracę	a	43663	65786	127394	235626
	b	1651	2666	3581	7452
w tym dla kobiet	a	14381	18170	33981	61275
	b	478	649	939	1923
w tym przedłużenia zezwoleń	a	5855	3458	4659	5457
	b	306	230	262	433
w tym dla kobiet	a	2102	1219	1289	1399
	b	100	83	72	118
Odmowy wydania zezwolenia na pracę	a	393	884	1024	1986
	b	30	11	89	179
w tym kobietom	a	118	233	264	557
	b	12	5	13	41

TABL. 6. ZEZWOLENIA NA PRACĘ DLA CUDZOZIEMCÓW W POLSCE I W WOJ. LUBUSKIM (dok.)

Wyszczególnienie a — Polska b — woj. lubuskie		2014	2015	2016	2017
Uchylone zezwolenia	a	8712	11120	17821	25531
	b	601	827	771	794
w tym dla kobiet	a	2403	2941	2941	6577
	b	193	240	178	198

Ź r ó d ł o: opracowanie własne na podstawie danych z MRPiPS.

Chociaż region lubuski nie należy do głównych obszarów koncentracji imigrantów w Polsce, to jednak widać rosnącą atrakcyjność tego rynku pracy. Potwierdza to liczba wydawanych zezwoleń na pracę: w 2015 r. zanotowano ich wzrost o 61%, w 2016 r. — o 34%, a w 2017 r. — o 108% w stosunku do roku poprzedniego. Odpowiada to tendencji ogólnopolskiej, również w kontekście dominacji w strukturze zezwoleń na pracę zezwoleń typu A, czyli takich, które są związane z wykonywaniem przez cudzoziemca pracy na terytorium Polski na podstawie umowy z podmiotem, którego siedziba lub miejsce zamieszkania czy też oddział znajdują się na terenie kraju⁷.

TABL. 7. ZEZWOLENIA NA PRACĘ DLA CUDZOZIEMCÓW W WOJ. LUBUSKIM WEDŁUG TYPU ZEZWOLENIA

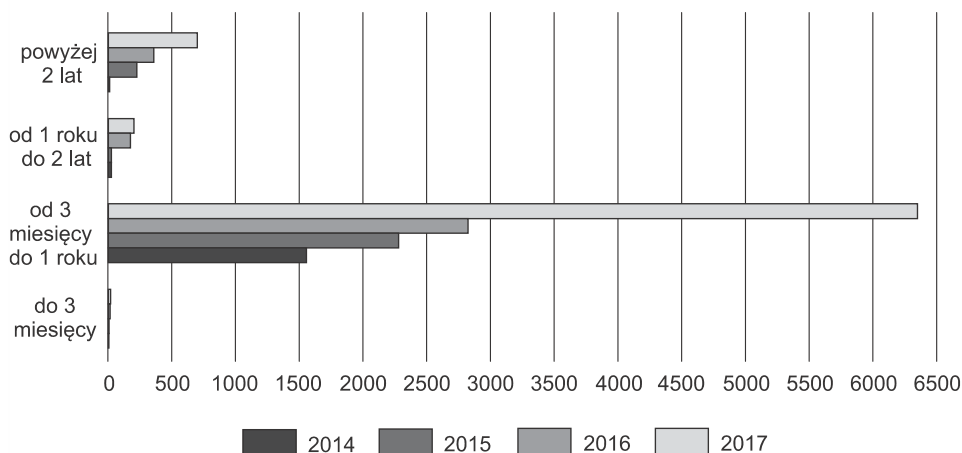
Typ zezwolenia	2014	2015	2016	2017
A	1597	2534	3370	7269
B	22	12	6	4
C	13	75	142	90
D	19	45	44	78
E	0	0	19	11

Ź r ó d ł o: jak przy tabl. 6.

Jak wynika z danych zawartych w tabl. 7, liczba wydanych zezwoleń typu A w regionie lubuskim zwiększyła się w badanym okresie ponad 4,5-krotnie. Analiza struktury zezwoleń na pracę ze względu na czas ich trwania uwidacznia ponadto zdecydowaną przewagę pozwoleń ważnych od 3 miesięcy do roku (wykr. 4).

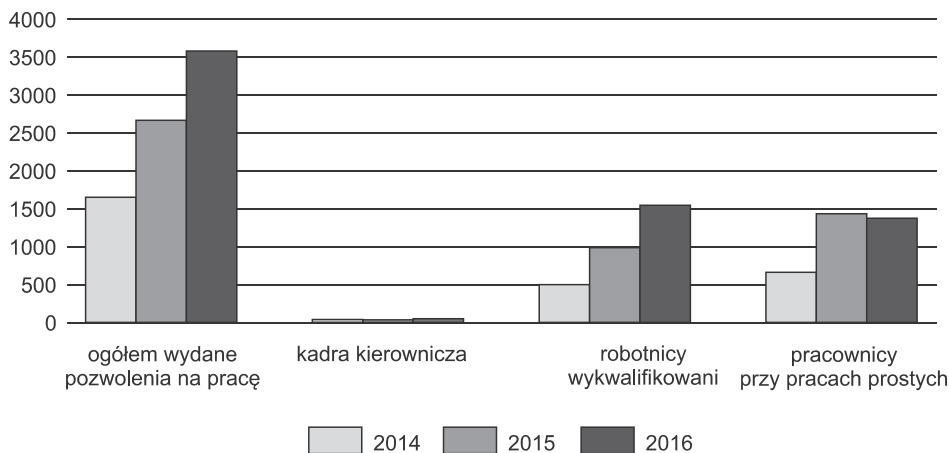
⁷ Zgodnie z rozporządzeniem MRPiPS w sprawie wydawania zezwolenia na pracę cudzoziemca: zezwolenie typu B dotyczy cudzoziemca wykonującego pracę polegającą na pełnieniu funkcji w zarządzie osoby prawnej wpisanej do rejestru przedsiębiorców; typu C dotyczy cudzoziemca wykonującego pracę u pracodawcy zagranicznego, delegowanego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (RP) do oddziału lub zakładu podmiotu zagranicznego albo podmiotu powiązanego z tym pracodawcą zagranicznym, na okres przekraczający 30 dni w roku kalendarzowym; typu D dotyczy cudzoziemca wykonującego pracę u pracodawcy zagranicznego nieposiadającego oddziału, zakładu lub innej formy zorganizowanej działalności na terytorium RP, delegowanego na terytorium RP w celu realizacji usługi o charakterze tymczasowym i okazjonalnym (usługa eksportowa); typu E dotyczy cudzoziemca wykonującego pracę u pracodawcy zagranicznego, delegowanego na terytorium RP na okres przekraczający 3 miesiące w ciągu kolejnych 6 miesięcy w innym celu niż wskazany przy zezwoleniach typu B, C i D.

WYKR. 4. ZEZWOLENIA NA PRACĘ DLA CUDZOZIEMCÓW W WOJ. LUBUSKIM WEDŁUG OKRESU WAŻNOŚCI

Źródło: jak przy tabl. 6.

WYKR. 5. ZEZWOLENIA NA PRACĘ DLA CUDZOZIEMCÓW W WOJ. LUBUSKIM WEDŁUG WYBRANYCH GRUP PRACOWNICZYCH

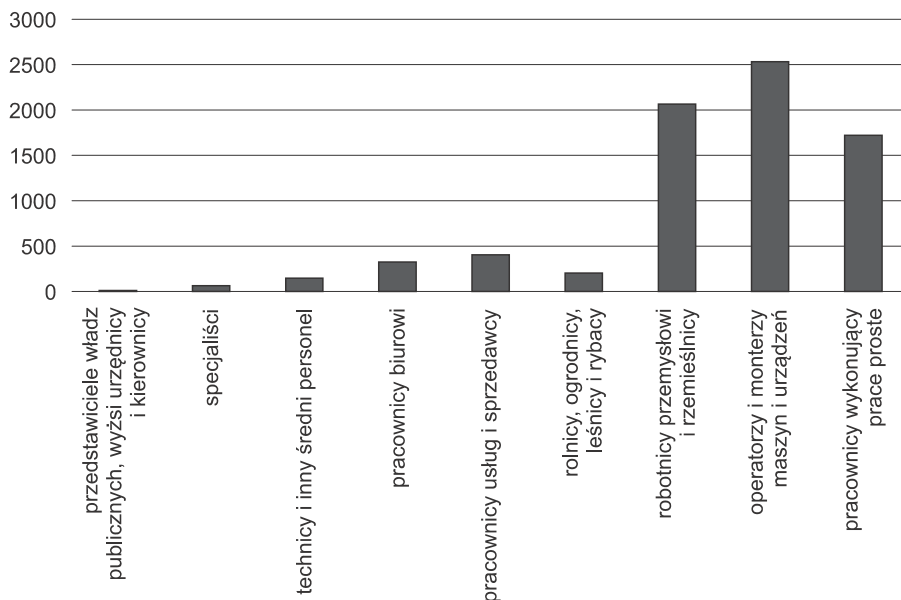

Źródło: jak przy tabl. 6.

Z analizy struktury zezwoleń na pracę z lat 2014–2016 wynika, że na lubuskim rynku pracy utrzymywało się zapotrzebowanie na pracowników wykonujących prace proste oraz pracowników wykwalifikowanych. W 2015 r. 90%, a w 2016 r. 81% zezwoleń na pracę dotyczyło wspomnianych grup pracowniczych. Szczegółowe dane na temat zezwoleń na pracę według zawodów i specjalności w woj. lubuskim w 2017 r. (wykr. 6) wskazują, że do najbardziej pożą-

danych pracowników należeli: operatorzy i monterzy maszyn (33,8%), robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (27,6%) oraz pracownicy wykonujący prace proste (23%).

WYKR. 6. ZEZWOLENIA NA PRACĘ DLA CUDZOZIEMCÓW W WOJ. LUBUSKIM WEDŁUG GRUP KLASYFIKACJI ZAWODÓW I SPECJALNOŚCI W 2017 R.

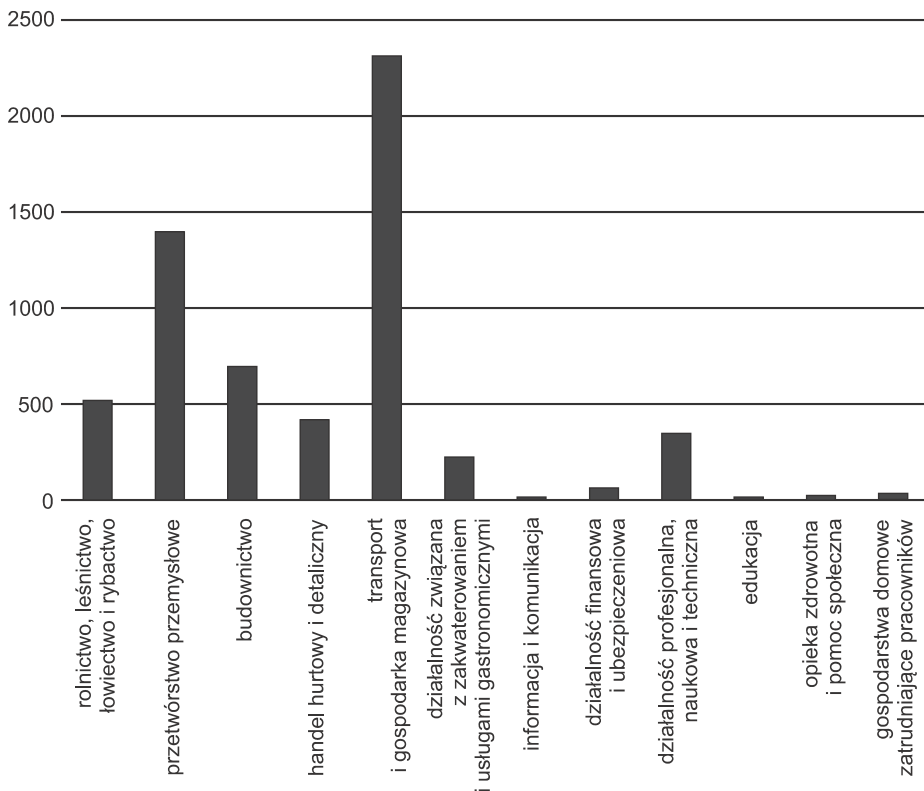

Źródło: jak przy tabl. 6.

Wśród branż gospodarki, w których w 2017 r. w woj. lubuskim wydano najwięcej zezwoleń na pracę (wykr. 7), były: transport i gospodarka magazynowa (31%), przetwórstwo przemysłowe (18,7%) oraz budownictwo (9,3%). Analiza porównawcza danych obrazujących strukturę wydanych zezwoleń na pracę według sekcji PKD ogółem w Polsce oraz w woj. lubuskim wskazuje na pewne podobieństwa. W 2017 r. 19,7% zarejestrowanych zezwoleń na pracę w Polsce przypadło na branżę budowlaną, 13,9% — na transport i gospodarkę magazynową, a 10,6% — na przetwórstwo przemysłowe.

Struktura narodowościowa imigrantów podejmujących pracę w regionie lubuskim jest podobna do struktury narodowościowej w zakresie wydanych oświadczeń. W obu przypadkach dominującą narodowością są Ukraińcy. Jak podaje MRPiPS, w latach 2016 i 2017 było to, odpowiednio, 3167 i 6648 osób (ok. 89% zezwoleń na pracę). W dalszej kolejności wśród cudzoziemców podejmujących pracę w woj. lubuskim znaleźli się obywatele: Nepalu (w 2016 r. — 76, w 2017 r. — 197), Indii (odpowiednio: 68 i 90), Białorusi (odpowiednio: 40 i 138) oraz Mołdawii (odpowiednio: 55 i 83).

**WYKR. 7. ZEZWOLENIA NA PRACĘ DLA CUDZOZIEMCÓW
WEDŁUG WYBRANYCH GRUP KLASYFIKACJI PKD W WOJ. LUBUSKIM**

Źródło: jak przy tabl. 6.

**ZJAWISKO IMIGRACJI ZAROBKOWEJ W WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM
W ŚWIELE DOŚWIADCZEŃ PRZEDSTAWICIELI
BIURA POŚREDNICTWA PRACY**

W celu pogłębienia analizy imigracji w regionie lubuskim przeprowadzono wywiad nieustrukturyzowany z przedstawicielami biura pośrednictwa pracy obsługującego imigrantów. Kluczowe wnioski płynące z niego w dużej mierze pokrywają się z konkluzjami sformułowanymi na podstawie danych pochodzących ze statystyk publicznych. Po pierwsze, dominacja obywateli Ukrainy wśród obcokrajowców poszukujących pracy w regionie znajduje odzwierciedlenie w strukturze narodowościowej klientów biura (Ukraińcy stanowią ok. 85% klientów).

Po drugie, zdecydowana większość imigrantów korzystających z usług biura pośrednictwa pracy to osoby młode, w wieku od 25 do 35 lat. Po trzecie, wśród imigrantów szukających zatrudnienia w woj. lubuskim jest wielu specjalistów o wysokich kwalifikacjach (np. lekarze, adwokaci, nauczyciele), lecz podejmują oni pracę na stanowiskach niewymagających takich kwalifikacji (jako kierowcy, budowlańcy czy krawcowe).

Jako główne trudności przy zatrudnianiu cudzoziemców pracownicy biura wskazali obowiązujące procedury prawne, które znacznie komplikują i opóźniają moment podjęcia aktywności zawodowej. W opinii przedstawicieli biura dla cudzoziemców zza wschodniej granicy język polski nie stanowi istotnej bariery w porozumiewaniu się i dość szybko go opanowują. Większość imigrantów nie posługuje się swobodnie językiem angielskim.

Biorąc pod uwagę dość odległe położenie woj. lubuskiego od kraju pochodzenia głównych klientów biura (Ukraina), interesujące były powody wyboru tego regionu jako miejsca pracy. Wskazano przede wszystkim względy bezpieczeństwa (odległość od Ukrainy — miejsca konfliktów), niższe koszty życia w miastach woj. lubuskiego w porównaniu z większymi miastami w Polsce oraz atrakcyjne wynagrodzenia.

Dominacja obywateli Ukrainy wśród imigrantów (podobnie jak w innych regionach Polski) nasuwa pytanie o czynniki zachęcające ich do przyjazdu. Dostępne wyniki badań przynoszą odpowiedź, że główną przyczyną wyjazdów zarobkowych Ukraińców do Polski jest chęć poprawy sytuacji ekonomicznej gospodarstwa domowego, spowodowana złą sytuacją ekonomiczną na Ukrainie (Brunarska, Grotte i Lesińska, 2012). Nie bez znaczenia są również wprowadzenie procedury oświadczeniowej, ułatwiającej zatrudnienie cudzoziemców, oraz kryzys rosyjsko-ukraiński. Potwierdzają to m.in. wyniki badań zrealizowanych w aglomeracji warszawskiej, z których wynika, że wybuch konfliktu zbrojnego na wschodzie kraju na początku 2014 r. oraz pogarszająca się sytuacja ekonomiczna zarówno na Ukrainie, jak i w Rosji wywołały znaczący wzrost zainteresowania pracą w Polsce (Chmielewska, Dobroczek i Panuciak, 2018).

Z danych NBP, opartych na wynikach badań przeprowadzonych w woj. mazowieckim (Chmielewska, Dobroczek i Panuciak, 2018, s. 13), wynika, że głównym powodem migracji z Ukrainy do Polski jest brak pracy albo niezadowalający poziom wynagrodzenia. Bliższa analiza tych danych wskazuje, że ponad 50% obywateli Ukrainy przybywających do Polski od 2014 r. stanowią osoby bezdzietne. Należy się spodziewać, że są one o wiele bardziej skłonne do pozostania w Polsce niż osoby, które w swojej ojczyźnie zostawiły dzieci. Ma to także konsekwencje, jeśli chodzi o transfer środków finansowych na Ukrainę — ponad 50% imigrantów, którzy przyjechali do Polski w okresie od 2014 r., nie przekazują środków pieniężnych do kraju swojego pochodzenia (Chmielewska, Dobroczek i Panuciak, 2018, s. 20; Chmielewska, Dobroczek i Puzyńkiewicz, 2016,

s. 23), czego przyczyną mogą być także plany związane z dłuższym pobytem i koniecznością adaptacji w kraju imigracji.

Według ukraińskiego ministra do spraw zagranicznych Pawła Klimkina migracji sprzyja bezwizowy ruch Ukrainy z UE, a ponadto wiele ukraińskich dzieci uczy się języka polskiego, marząc o przeprowadzce do Polski (*Przyczyny emigracji...*, 2018).

Jak wynika z przytoczonych wcześniej danych, zmniejsza się koncentracja imigrantów ukraińskich w woj. mazowieckim, przy równoczesnym wzroście ich liczby w innych regionach kraju. Niski poziom bezrobocia, wraz z niezaspokojonym popytem na pracę, sprzyja systematycznemu wzrostowi zatrudnienia imigrantów. Można przypuszczać, że w sytuacji utrzymującego się wzrostu gospodarczego imigranci będą nadal atrakcyjną grupą pracowników na rynku pracy w Polsce.

PODSUMOWANIE

Przeprowadzona analiza danych statystycznych obrazujących skalę imigracji zarobkowej, strukturę narodowościową imigrantów, strukturę branż, w których popyt na pracę jest zaspokajany w oparciu o cudzoziemską siłę roboczą, oraz strukturę zezwoleń na pracę i oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy w woj. lubuskim pozwoliła na sformułowanie kilku istotnych wniosków.

W regionie tym — choć nie należy on do głównych obszarów koncentracji imigrantów podejmujących pracę w Polsce — w okresie 2014—2017 odnotowano znaczący wzrost ich liczby. Potwierdzają to dane dotyczące zarówno liczby wydawanych oświadczeń o chęci powierzenia pracy cudzoziemcowi, jak i liczby zezwoleń na pracę.

Atrakcyjność woj. lubuskiego wynika z wysokości przeciętnego wynagrodzenia, które np. w 2016 r. stanowiło ponad 87% przeciętnego wynagrodzenia ogółem w kraju, co przy niższych kosztach życia może stanowić dodatkowy bodziec do pozostania w tym regionie.

Analiza struktury oświadczeń według sekcji PKD wskazuje, że w 2017 r. najwięcej oświadczeń zarejestrowano w sekcji działalność w zakresie administrowania. Na drugim miejscu znalazły się przetwórstwo przemysłowe, transport i gospodarka magazynowa. Najwięcej zezwoleń na pracę wydano w sekcjach: transport i gospodarka magazynowa, przetwórstwo przemysłowe oraz budownictwo. Analizując zjawisko imigracji zarobkowej w badanym regionie w kontekście odnotowywanych braków kadrowych według zawodów, można zauważyć pewne podobieństwa obu ścieżek zatrudnienia imigrantów. Największe deficyty pracowników dotyczyły operatorów i monterów maszyn, robotników przemysłowych, rzemieślników oraz pracowników wykonujących proste prace, przy czym w przypadku oświadczeń pracodawcy poszukiwali głównie pracowników do prac prostych, w dalszej kolejności robotników przemysłowych i rzemieślników oraz

operatorów maszyn i urządzeń. Zezwolenia na pracę dotyczyły zaś przede wszystkim operatorów i monterów maszyn, a w następnej kolejności robotników przemysłowych i rzemieślników oraz pracowników wykonujących prace proste.

Analiza struktury narodowościowej imigrantów zarobkowych w woj. lubuskim potwierdziła przewagę obywateli Ukrainy na rynku pracy w Polsce, co jest zjawiskiem charakterystycznym także dla pozostałych regionów.

Informacje uzyskane w biurze pośrednictwa pracy są potwierdzeniem oficjalnych danych, z których wynika m.in., że największy odsetek imigrantów stanowią obywatele Ukrainy, a istotnym motywem imigracji do woj. lubuskiego jest chęć ucieczki przed niepewnością polityczną i ekonomiczną w swoim kraju.

BIBLIOGRAFIA

- Anioł, W. (1994). *Migracje w Europie*. W: S. Golinowska, E. Marek (red.), *Charakterystyka procesów migracyjnych*, t. 1 (s. 78–96). Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.
- Brunarska, Z., Grote, M., Lesińska, M. (2012). *Migracje obywateli Ukrainy do Polski w kontekście rozwoju społeczno-gospodarczego: stan obecny, polityka, transfery pieniężne*. *CMR Working Paper*, 60(118).
- Chmielewska, I., Dobroczycki, G., Panuciak, A. (2018). *Obywatele Ukrainy pracujący w Polsce — raport z badania*. Warszawa: Departament Statystyki NBP.
- Chmielewska, I., Dobroczycki, G., Puzynkiewicz, J. (2016). *Obywatele Ukrainy pracujący w Polsce — raport z badania*. Warszawa: Departament Statystyki NBP.
- GUS. (2014). *Prognoza ludności na lata 2014—2050*. Warszawa: Główny Urząd Statystyczny.
- GUS. (2018a). *Kwartalna informacja o rynku pracy w czwartym kwartale 2017 roku (dane wstępne)*. Warszawa: Główny Urząd Statystyczny.
- GUS. (2018b). *Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2017 r. Stan w dniu 31 XII*. Warszawa: Główny Urząd Statystyczny.
- GUS. (2018c). *Popyt na pracę w 2017 r.* Warszawa: Główny Urząd Statystyczny.
- INSE. (2015). *Ostateczna wersja metodologii prowadzenia monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych na lokalnym rynku pracy. Opracowanie nowych zaleceń metodycznych prowadzenia monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych na lokalnym rynku pracy*. Warszawa: Instytut Nauk Społeczno-Ekonomicznych.
- Kawczyńska-Butrym, Z. (2008). *Migracje zarobkowe — w poszukiwaniu możliwości zwiększania własnego potencjału/kapitału*. W: M. S. Zięba (red.), *Migracja — wyzwanie XXI wieku* (s. 53–65). Lublin: Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II.
- Maryński, A. (1984). *Migracje w świecie*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- MRPiPS. (2018). *Informacja sygnałowa na temat zawodów deficytowych, zrównoważonych i nadwyżkowych w I półroczu 2017 roku*. Warszawa: Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.
- Przyczyny emigracji setek tysięcy Ukraińców*. Pobrane z: <https://pl.sputniknews.com/swiat/2018022-17404076-Ukraina-emigracja-przyczyna-Polska/>.
- Pujer, K. (2017). *Poakcesyjne migracje zarobkowe Polaków*. W: T. Homoncik, K. Pujer, I. Wolańska, *Ekonomiczno-społeczne aspekty migracji. Wybrane problemy* (s. 7–33). Wrocław: Wydawnictwo Exante.

Smith, J. P., Edmonston, B. (red.). (1997). *The New Americans: Economic, Demographic, and Fiscal Effects of Immigration*. Washington D.C.: National Academy Press.

UN. (2017). *World Population Prospects: The 2000 Revision*, vol. II, *Sex and Age Distribution of the World Population*. New York: United Nations.

US. (2015). *Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie lubuskim w 2014 r.* Zielona Góra: Urząd Statystyczny.

WUP. (2018). *Rynek pracy województwa lubuskiego w roku 2017*. Zielona Góra: Wojewódzki Urząd Pracy.